

Els municipis petits

Published by [Interacció](#) [1] on 23/05/2016 - 15:32 | Last modification: 05/02/2026 - 15:12

DEBAT 16

Consideracions prèvies sobre el que és un municipi petit en l'àmbit cultural

Què és un municipi petit? Quin és el límit entre un municipi petit i un de mitjà? La resposta a aquestes preguntes, com a tantes altres en l'àmbit de les ciències socials, és: depèn. No existeix una definició universal de municipi petit, ni un consens internacional sobre la mida que ha de tenir un municipi per ser considerat petit. Aquesta categoria s'eixampla o s'estreny en funció de dues qüestions bàsiques: el context estatal en el qual ens situem i el tema que es vulgui estudiar.

És ben sabut pels coneixedors del món local que **el nombre de municipis** ?i, consegüentment, el de municipis petits? **als països europeus s'ha reduït considerablement en el darrer mig segle**, com a conseqüència de processos de fusió que molts països han portat a terme. Estats com el Regne Unit, Suècia i Dinamarca van reformar les seves estructures administratives locals ja als anys seixanta i setanta del segle XX, agregant els municipis més petits als mitjans o agrupant-los sota una nova nomenclatura. **Als països del sud d'Europa**, fortament influenciats pel model administratiu d'inspiració francesa, aquest procés no només no s'ha dut a terme, sinó que en **alguns casos com Portugal i Itàlia el nombre de municipis s'ha incrementat**.

En una Europa en què les **administracions públiques anaven augmentant progressivament el seu catàleg de serveis per als ciutadans**, l'elevada fragmentació generava certes ineficiències. **Per adaptar-se a aquests nous reptes** els estats europeus han optat per **dos remeis ben diferents: al nord, agrupar els municipis**, fent-los més grans, i per tant amb més recursos, i **al sud, mantenir la seva riquesa municipal i fomentar la cooperació entre administracions** ?en alguns casos amb fortes administracions de segon nivell? i entre municipis.

A Catalunya, com a la resta de l'Estat, es reproduïx l'esquema francès de gran fragmentació municipal. Per posar en context: **Espanya té 8.108 municipis, i un 85,6% d'aquests té menys de 5.000 habitants.** La majoria d'aquests municipis, excepte els que se situen en zones periurbanes, es troben en àrees rurals, estan fortament envellits i en vies de despoblació.

Així doncs, què és un petit municipi a Catalunya? La normativa de règim local proposa diferents llindars per determinar-ho, en funció del tema que es tracti. Pel que fa al règim electoral i al funcionament, un municipi és petit si té una població menor de 250 habitants, mentre que **si ens fixem en els serveis mínims que ha d'oferir un consistori, el llindar se situa en els 5.000[1] habitants.**

El que ens queda clar, doncs, és que **no existeix una definició universal**, i ni tan sols nacional o regional del que és un municipi petit. **Cal construir-la en funció del que es vulgui estudiar. En el nostre cas, en el qual volem parar atenció a les polítiques culturals i a la situació cultural dels municipis petits, prendrem la xifra dels 5.000 habitants, a partir de la qual tots els municipis tenen l'obligació de disposar de l'equipament cultural bàsic, la biblioteca pública**, per determinar quan un municipi és petit.

Val a dir que, ja sigui per l'existència d'una biblioteca pública prèvia a la modernització del sistema bibliotecari

públic, o gràcies a l'aprovació, el 2003, del Mapa de Lectura Pública de Catalunya ?que preveia la construcció de biblioteques filials als municipis d'entre 3.001 i 5.000 habitants?, **molts municipis catalans (18 a la demarcació de Barcelona) de menys de 5.000 habitants disposen d'una biblioteca pública.**

Els micromunicipis

Agrupar els municipis de menys de 5.000 habitants sota l'etiqueta de petits municipis és útil per estudiar el que passa en l'àmbit cultural, però **en l'àmbit de la geografia s'utilitza un llindar poblacional encara menor, el dels 500 habitants, per estudiar els municipis més petits**, que sovint són els més oblidats per les administracions públiques i els mitjans de comunicació.

La realitat d'aquests municipis, situats a la rereguarda de les àrees urbanes i que pateixen nombrosos problemes de finançament i accés als serveis bàsics, dista molt de la imatge idíl·lica i bucòlica que es projecta des de les ciutats. Per defensar els interessos d'aquests municipis va néixer, l'any 2008, [l'Associació de Micropobles de Catalunya](#) [2], amb l'objectiu d'actuar com a lobby amb les altres administracions i els mitjans de comunicació. A l'estiu de 2016 l'Associació ja acull més del 36% dels micromunicipis catalans.

Com són els municipis catalans? I els barcelonins?

Ja hem avançat anteriorment que, a Catalunya com a Espanya, el mapa municipal està molt fragmentat i conté un elevat nombre de petits municipis. Tot i que entre 2001 i 2011 les xifres han variat una mica, les dinàmiques continuen sent les mateixes. La taula següent ens mostra que **a Catalunya el 77, 7% dels municipis té menys de 5.000 habitants**, però és que gairebé **2/3 parts en tenen menys de 2.000**, i una mica més d'un terç en té menys de 500.

Taula 1: Municipis de Catalunya. 2001 i 2011. Per trams de població

	2001	%	2011	%
Fins a 500	360	38,1	328	34,6
De 501 a 2.000	285	30,1	267	28,2
De 2.001 a 5.000	127	13,4	142	15
De 5.001 a 10.000	76	8	89	9,4
De 10.001 a 50.000	77	8,1	98	10,3
Més de 50.000	21	2,2	23	2,4
TOTAL	946	100	947	100

Font: IDESCAT

Tot i que la majoria de municipis catalans són petits, gairebé el 90% de la població es concentra a les ciutats de més de 10.000 habitants. L'any 2011, només un 1,1% dels catalans residia en un micropoble, i un 10,5 en un municipi de menys de 5.000 habitants. La taula següent mostra com només les ciutats de 5.000 a 50.000 habitants van augmentar el seu pes relatiu respecte a la població total de Catalunya.

Taula 2. Població i municipis de Catalunya. 2001 i 2011. Per trams de població

Tram	2001	%	2011	%	Variació
Fins a 500	89.485	1,4	82.343	1,1	-0,3
De 501 a 2.000	293.679	4,6	268.313	3,6	-1
De 2.001 a 5.000	393.535	6,2	432.983	5,8	-0,4
Fins a 5.000	776.699	12,2	783.639	10,5	-1,7
De 5.001 a 10.000	510.777	8,1	621.042	8,3	0,2
De 10.001 a 50.000	1.517.310	23,9	2.060.824	27,4	3,5
Més de 50.000	3.538.324	55,8	4.054.338	53,9	-1,9
TOTAL	6.343.110	100	7.519.843	100	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IDESCAT

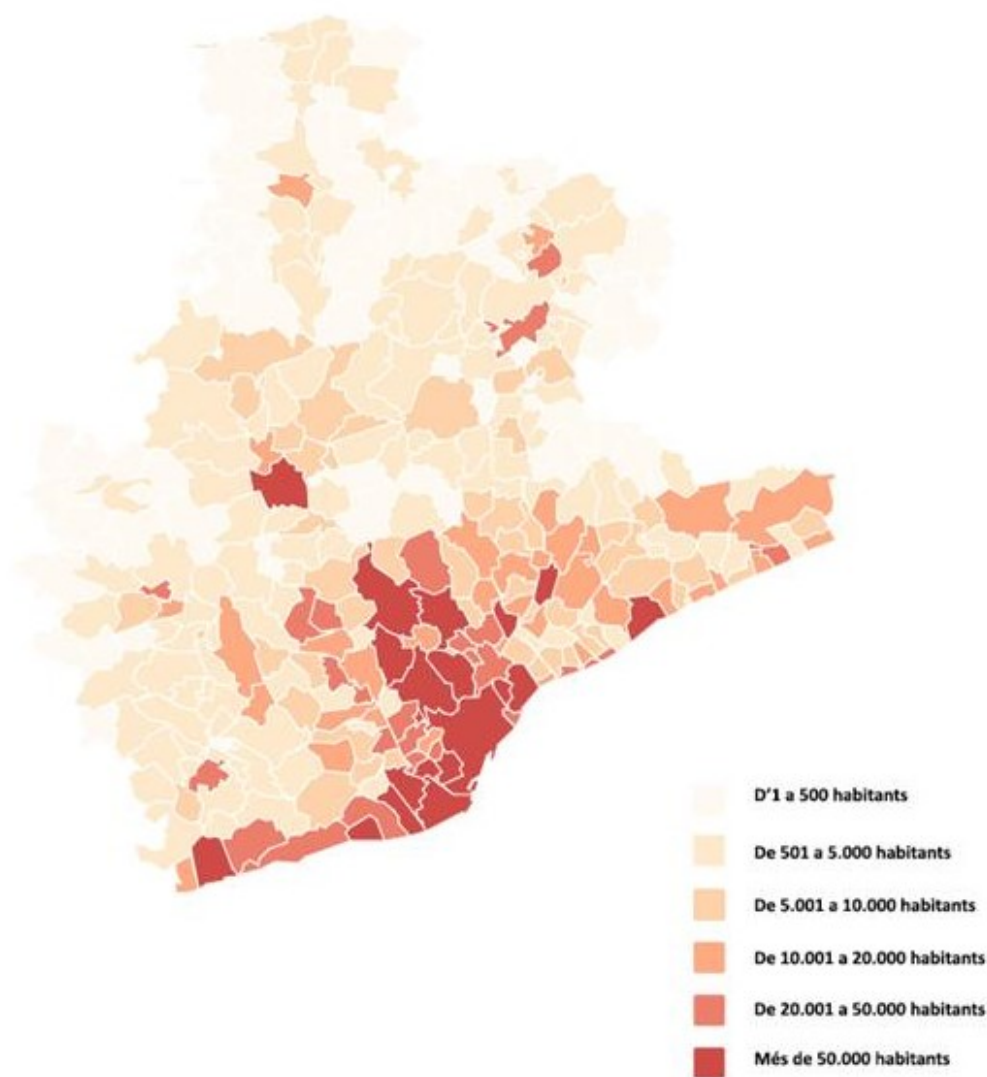
Si ens fixem en la província de Barcelona, veurem que tot i que aquesta acull un gran nombre de poblacions urbanes i periurbanes, **el percentatge de municipis petits i micropobles que acull és similar al de tot Catalunya. Gairebé el 60% (el 58, 2%) dels 311 municipis de la demarcació barcelonina tenen menys de 5.000 habitants, i 65 (un 21%) són micropobles.**

Taula 3. Municipis de la província de Barcelona per trams demogràfics. Any 2016

Tram	Nombre	%	Població	%
> 50.000 hab.	19	6,11%	3.570.119	64,63%
25.001 - 50.000 hab.	20	6,43%	675.234	12,22%
10.001 - 25.000 hab.	42	13,50%	660.390	11,96%
5.001 - 10.000 hab.	49	15,76%	361.575	6,55%
3.001 - 5.000 hab.	27	8,68%	102.567	1,86%
< 3.000 hab.	154	49,52%	154.037	2,79%
TOTAL	311	100%	5.523.922	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'IDESCAT

Mapa dels municipis de la província de Barcelona. Per trams de població

En termes de població, **a la província de Barcelona** sí que s'observa una concentració a les àrees urbanes i els seus voltants, ja que **només un 4,65% dels seus habitants viuen en petits municipis, i un 0,27% ho fa en micropobles.**

Les taules següents ens mostren que **els municipis petits, i especialment els micropobles, estan relativament més envellits i tenen un menor percentatge de joves** que els mitjans i els grans, i que els 19 municipis de més de 50.000 habitants, en els quals es concentra la majoria de la població, mostren un comportament diferent.

Taula 4: Edat mitjana dels habitants dels municipis de la província de Barcelona

	Homes	Dones	Total
Menys de 500 habitants	45	46,3	45,6
Menys de 5000 habitants	41,4	43,1	42,3
De 5.001 a 10.000 habitants	40	41,9	40,9
De 10.001 a 20.000 habitants	39,7	41,9	40,8
De 20.001 a 50.000 habitants	39,6	42,1	40,9
Més de 50.000 habitants	41,1	44,4	42,8
Província Barcelona	41,1	43,3	42,2

Font: DIBA. Hermes

Taula 5: Percentatge de població de més de 65 anys en els municipis de la província de Barcelona. Per trams de població

	Homes	Dones	Total
Menys de 500 habitants	20,91%	23,75%	22,27%
Menys de 5000 habitants	16,07%	19,81%	17,91%
De 5001 a 10000 habitants	14,27%	17,59%	15,94%
De 10001 a 20000 habitants	14,32%	17,92%	16,13%
De 20001 a 50000 habitants	14,22%	18,45%	16,36%
Més de 50.000 habitants	16,46%	22,01%	19,33%
Província Barcelona	15,75%	20,72%	18,30%

Font: DIBA. Hermes

Taula 6: Percentatge de la població entre 0 i 15 anys en els municipis de la província de Barcelona. Per trams de població

	Homes	Dones	Total
Menys de 500 habitants	14,26%	14,25%	14,26%
Menys de 5000 habitants	18,02%	17,36%	17,70%
De 5001 a 10000 habitants	19,44%	18,21%	18,82%
De 10001 a 20000 habitants	19,33%	17,96%	18,64%
De 20001 a 50000 habitants	19,06%	17,52%	18,28%
Més de 50.000 habitants	16,51%	14,58%	15,51%
Província Barcelona	17,81%	16,68%	17,24%

Font: DIBA. Hermes

[1] Però les possibilitats no s'acaben aquí: diverses normatives sectorials posen els llindars en unes altres cotes:

el PUOSC o [un programa de suport de la Diputació de Barcelona als petits municipis](#) [3] els situa en els 1.000 habitants, i el programa [Viure al Poble](#) [4] del Departament de Governació els situa en els 3.000 habitants.

[Inicieu sessió](#) [5] o [registreu-vos](#) [6] per a enviar comentaris

Tags: desenvolupament territorial

Tags: governança cultural

- [7]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/CIDOC/blogs/2016/municipis-petits>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <http://www.micropobles.cat/>

[3] <https://www.diba.cat/documents/24804352/0/Nota+de+premsa+petits+municipis/cedcdc31-c65f-4c8e-bb56-518278968ab7>

[4] http://governacio.gencat.cat/ca/pgov_ambits_d_actuacio/pgov_mon_local/pgov_cooperacio_local/pgov_viure_poble/

[5] <http://interaccio.diba.cat/>

[6] <http://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>

[7] <https://interaccio.diba.cat/node/6741>